

Suomen elokuvasäätiön ympäristövastuullisuuskysely 2024

Suomen elokuvasäätiö toteutti lokakuussa 2024 ympäristövastuullisuuskyselyn elokuvatuotantoyhtiöille sekä levitysyhtiöille, elokuvateattereille ja festivaaleilla (jälkimmäisestä käytetään kuvissa ja tekstissä nimitystä elokuvien levittäjät ja esittäjät). Kysely oli pääosin samanlainen kuin vuoden 2020 ympäristövastuullisuuskysely tuotantoyhtiöille. Se sisälsi kuitenkin myös muutaman lisäkysymyksen ja joitakin kysymyksiä oli hieman muokattu.

Tuotantoyhtiöille suunnattuun kyselyyn tuli 44 ja elokuvien levittäjille ja esittäjille suunnattuun 43 vastausta. Vastaajien määrä oli samaa luokkaa kuin vuoden 2020 kyselyssä. Levittäjistä ja esittäjistä 33 oli elokuvateattereita, viisi levitysyhtiötä ja kolme elokuvafestivaaleja. Lisäksi yksi vastaaja ei ilmoittanut, minkä tahon edustaja tarkemmin on.

Vastaukset esitetään pylväskuvaajina, joissa on verrattu nyt toteutetun kahden eri vastaajaryhmän vastauksia toisiinsa sekä vuoden 2020 tuloksiin pois lukien kysymykset, joita ei esitetty vuonna 2020, jolloin vertailussa on vuoden 2024 vastaajat.

Päätulokset

Monin paikoin tuotantoyhtiöt vastasivat kuten neljä vuotta sittenkin. Ympäristövastuullisuus on yksi yrityksen arvoista ja useimmiten se huomioidaan päätöksissä ainakin jollain tasolla. Toisaalta monissa vastauksissa oli nähtävissä, että ekologisuuden huomioiminen ei ole lisääntynyt ja monissa kysymyksien perusteella on otettu jopa takapakkia. Vastauksissa oli nähtävissä myös ristiriitaisuuksia neljän vuoden takaiseen. Esimerkiksi edellisessä kyselyssä 76 % vastaajista ilmoitti ympäristöstrategian olleen käytössä viimeistään vuodesta 2019 alkaen. Nyt taas vain 28 % ilmoitti, että näin oli ollut. Sama ristiriitaisuus koski myös monia yrityksiä, jotka vastasivat molemmilla kerroilla kyselyyn. Myös kierrätyksen suhteen ilmoitettiin nyt innokkaammin, että toimistolla kierrätetään, mutta varsinaisessa lajikohtaisessa lajittelussa jäätiin neljän vuoden takaisesta luvusta.

Yleisesti ottaen tuotantoyhtiöissä otettiin ympäristökysymykset levittäjiä, teattereita ja festivaaleja useammin huomioon. Tässä merkittävä syy oli jälkimmäisen vastaajaryhmän työntekijöiden pieni määrä. Monet elokuvateatterit ja jopa levitysyhtiöt ilmoittivat palkatuksi henkilökunnaksi yhden henkilön – jotkut jopa nolla henkeä. Toinen mahdollisesti merkittävä tekijä on se, että tuotantoyhtiöiden osalta rahoittajat kiinnittävät ympäristövastuullisuuteen enemmän huomiota ja vaativat sitä useammin kuin esittäjillä ja levittäjillä.

Ympäristövastuullisuus on kuitenkin edelleen tärkeä arvo elokuva-alalla ja positiivista kehitystäkin oli nähtävissä esimerkiksi työyhteisöjen motivoituneisuuden kasvuna ympäristövaikutusten vähentämiseen. Julkisten toimijoiden vastuuta myös toivotaan erityisesti rahoituksen puolesta.

Kysymyskohtaiset vastaukset

Kuvaaja 1: Onko ympäristövastuullisuus yksi yrityksenne arvoista?

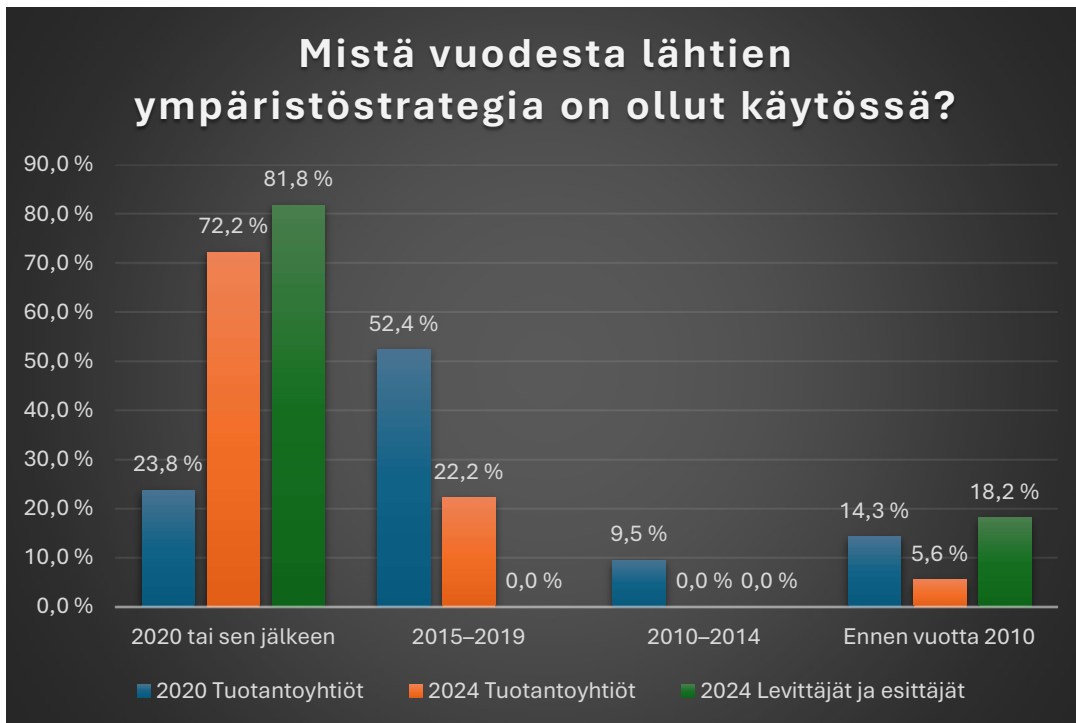
Ympäristövastuullisuus on tuotantoyhtiöillä yksi yrityksen arvoista. Tilanne ei ole juurikaan muuttunut neljän vuoden aikana. Tosin ”En tiedä” -vastauksia tuli nyt enemmän.

Levittäjillä ja esittäjillä luku on hieman pienempi 83,3 %. Suurin syy tähän on se, että lähes 10 % ilmoitti, ettei tiedä kuuluuko ympäristövastuullisuus yrityksen arvoihin.

Kuvaaja 2: Onko yrityksellänne käytössä ympäristöstrategia tai -suunnitelma, jonka tarkoituksena on vähentää toiminnan ympäristörasitusta? Kysymys koskee koko yrityksen kattavaa ympäristölinjausta, ei yksittäisiä tuotantoja.

Tuotantoyhtiöiden osalta Kyllä-vastausten määrä on laskenut yli kahdeksan prosenttiyksikköä. Tulos on vähintäänkin yllättävä. Ensi vuoden toisesta hakukierroksesta lähtien Suomen elokuvaääitiö velvoittaa, että tuenhakijoilla on käytössään ympäristöstrategia.

Kuvaaja 3: Mistä vuodesta lähtien ympäristöstrategia on ollut käytössä?

Neljä vuotta sitten yli 75 % yhtiöistä, joilla oli ympäristöstrategia käytössä, se oli ollut käytössä jo ennen vuotta 2020. Nyt vastanneista tuotantoyhtiöistä vain vajaalla 28 %:lla oli näin. Joko ympäristöstrategia on päivitetty viime kyselyn jälkeen ja uusi strategia on mielletty kokonaan uudeksi asiaksi. Todennäköisesti yleistyneet ulkopuolisen auditoima ympäristöjärjestelmä tai kansainvälinen ohjeistus on koettu ympäristöstrategian ensikäyttönotoksi.

Ympäristöstrategian omaavista levittäjistä ja esittäjistä yli 80 %:lla strategia on otettu käyttöön tällä vuosikymmenellä.

Tarkentavat sanalliset vastaukset puolsivat oletusta: ”alun perin oma, myöhemmin ekokompassin kautta haettu sertikaatti”. ”Espoon kaupungin CarbonWise -hiilijalanjäljen laskentaprojekti (alunperin matkailualalle, jatkojalostettu sittemmin meille spesifisti omalla kustannuksellamme.”

Avoimissa vastauksissa mainittiin erityisesti Ekokompassi ja Ekosetti. Myös eri kaupunkien ympäristöstrategiat, Albert, WBITVP ja greentoolkit-filmtv.eu mainittiin.

Kuvaaja 4: Mihin ympäristöstrategianne pohjautuu?

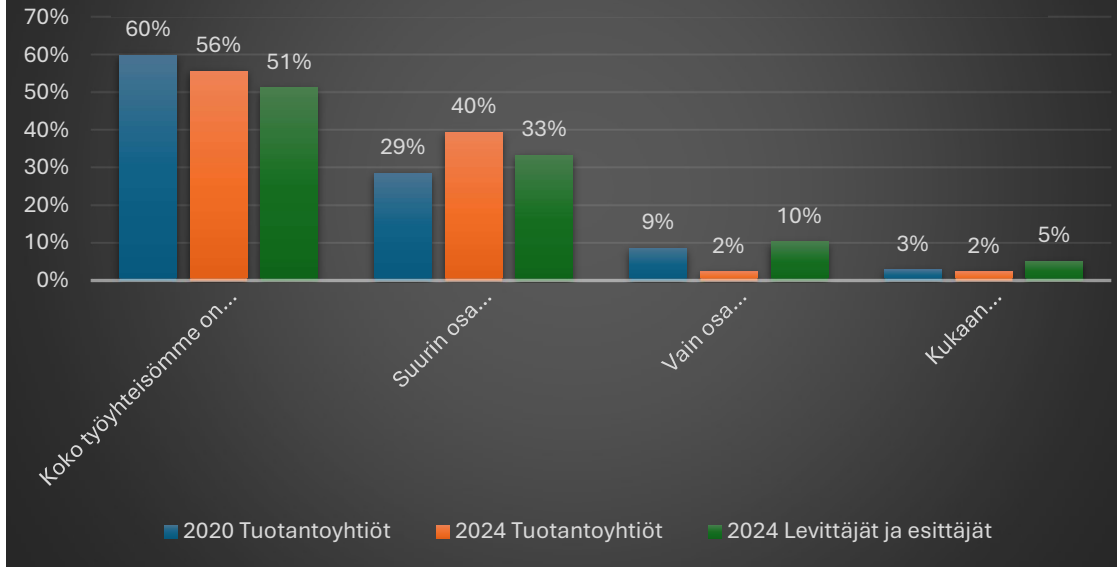
Aiemmin lähes 90 %:lla ympäristöstrategia oli itse laadittu, nykyisin vain reilulla 60 %:lla. Nykyään tuotantoyhtiöistä noin kuudesosalla on ulkopuolisen auditoima ympäristöjärjestelmä ja yhtä suurella osalla kansainvälisen ohjeistuksen mukainen.

Kuvaaja 5: Koetko, että strategia on otettu toimivasti käyttöön?

Levittäjiä ja esittäjiä edustavien vastaajien joukossa strategia koetaan otetun toimivasti käyttöön. Peräti 80 % vastasi kyllä ja 20 % osittain. Tuotantoyhtiöilläkin uudempi strategia koetaan otetun paremmin käyttöön kuin neljä vuotta sitten.

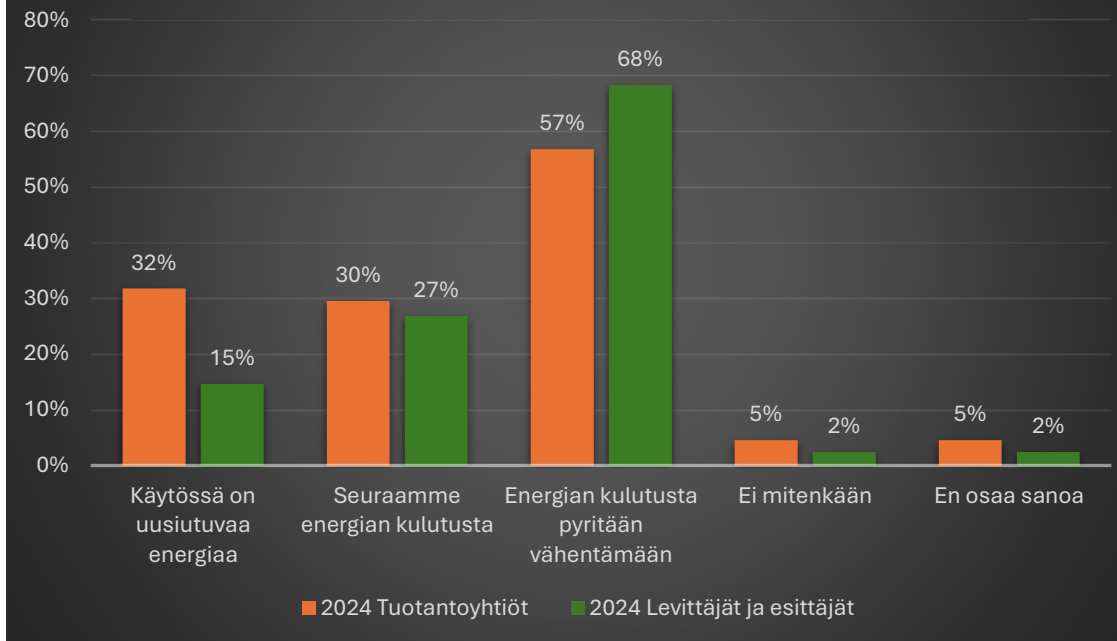
Kuinka kiinnostunut/motivoitunut työyhteisönne on ympäristövaikutusten vähentämiseen toiminnassanne?

Kuvaaja 6: Kuinka kiinnostunut/motivoitunut työyhteisönne on ympäristövaikutusten vähentämiseen toiminnassanne?

Tuotantoyhtiöiden osalta työyhteisön motivoituneisuus on hieman noussut: Tuotantoyhtiöiden vastaajista 96 % ilmoitti, että kaikki tai suurin osa työyhteisöstä on motivoituneita, kun neljä vuotta sitten luku oli 89 %. Levittäjien ja esittäjien osalta vastaava luku on 84 %.

Miten organisaatiossanne/toimistolla suhtaudutaan energiankulutukseen?

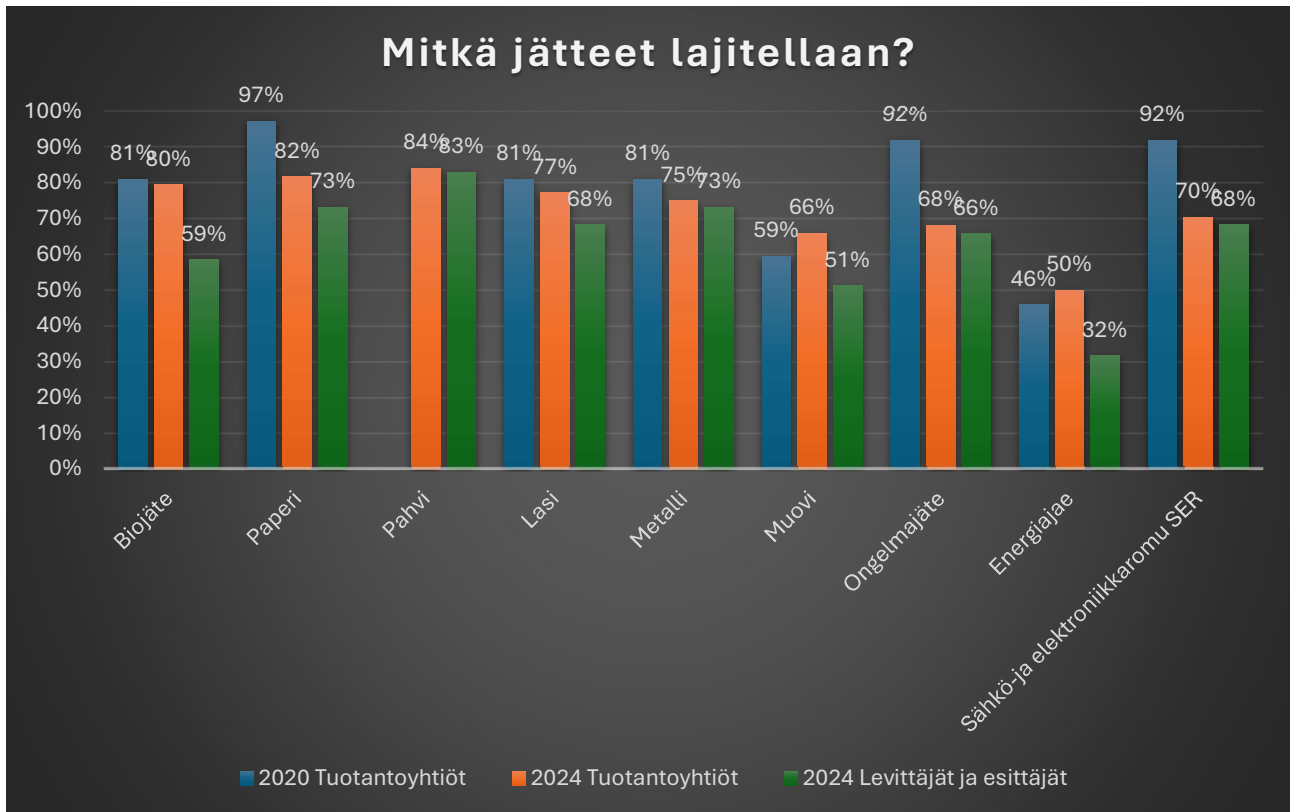
Kuvaaja 7: Miten organisaatiossanne/toimistolla suhtaudutaan energiankulutukseen?

Vastauksessa pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon. Valtaosassa yrityksiä ilmoitettiin edes pyrkimyksestä vähentää kulutusta. Kuitenkin uusiutuvaa energiaa oli käytössä vain kolmasosalla tuotantoyhtiöistä ja 15 %:lla levittäjillä ja esittäjillä.

Kuvaaja 8: Lajitellaanko toimiston jätteet?

Vastauksen perusteella jätteiden lajittelu on lisääntynyt tuotantoyhtiöissä. Tosin jo viimeksi 100 %:a yhtiöistä ilmoitti lajittelevansa ainakin osittain jätteensä. Myös levittäjien ja esittäjien osilta jätteiden lajittelu aste oli hyvin korkea 97,4 %.

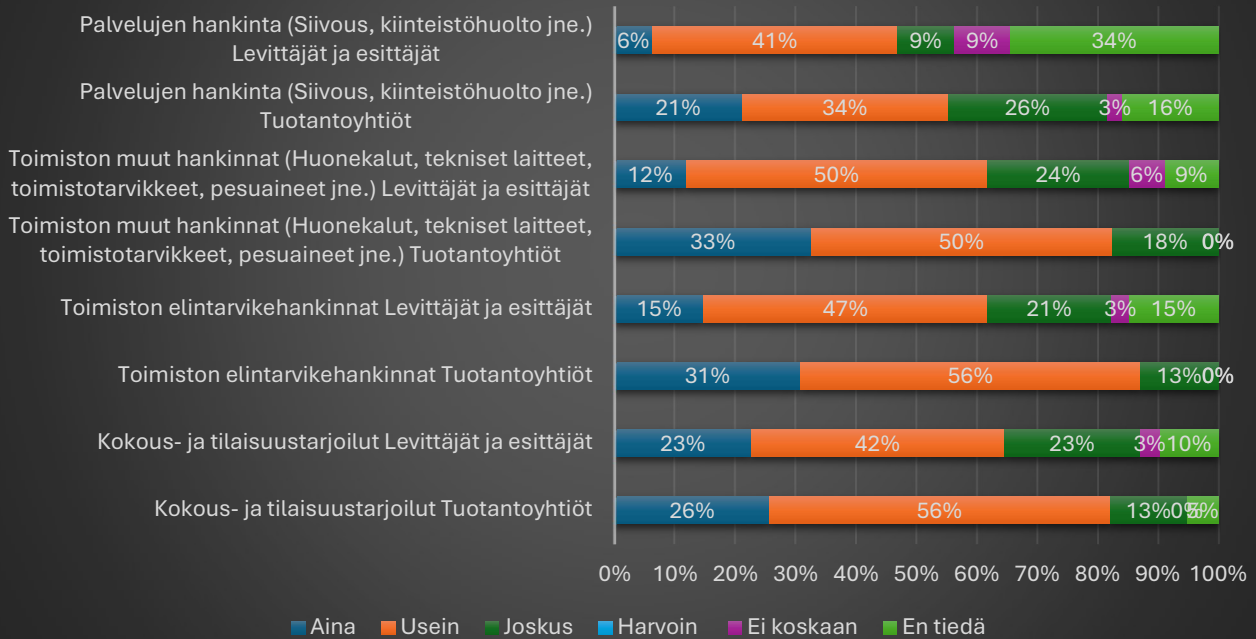

Kuvaaja 9: Mitkä jätteet lajitellaan?

Vaikka edelliseen kysymykseen vastattiin nyt useammin Kyllä, jätekohtaisesti tarkasteltuna vuona 2020 oli enemmän jätteiden lajittelua. Erityisesti ongelmajätteen ja sähkö- ja elektroniikkaromun lajittelu oli vähentynyt tuotantoyhtiöiden osalta lähes kolmanneksella. Ainoastaan muovia ja energiajätettä lajiteltiin useammin kuin neljä vuotta sitten.

Sekä vuonna 2020 että 2024 kysytyistä kahdeksasta eri jätteestä tuotantoyhtiöt kierrättivät keskimäärin 6,3 vuonna 2020 ja 5,6 vuonna 2024. Laskua kierrätyksessä oli näin ollen tapahtunut yli 11 %. Pahvin kierrätyksestä ei kysytty vuoden 2020 kyselyssä. Sitä kierrätetään lähes 85 % tuotantoyhtiöissä sekä levittäjien ja esittäjien yrityksissä. Muuten levitysyhtiöiden, teatterien ja festivaalien osalta jätteiden lajittelua harjoitettiin tuotantoyhtiöitä vähemmän.

Otetaanko ekologisuus huomioon seuraavissa tilanteissa?

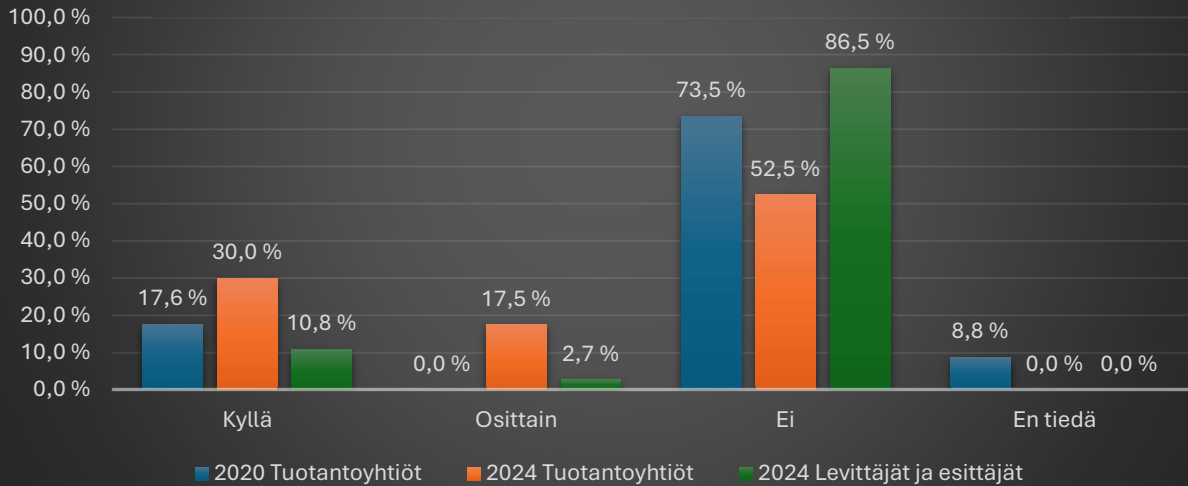

Kuvaaja 10: Otetaanko ekologisuus huomioon seuraavissa tilanteissa?

Uutena kysymyksenä kysyttiin, missä tilanteissa ekologisuus otetaan huomioon. En tiedä -vastaukset olivat joissakin kohdissa huomattavan korkeita. Tuotantoyhtiöissä vastattiin joka kysymykseen useammin joko Aina tai Usein verrattuna levittäjiin ja esittäjiin. Tuotantoyhtiöissä joka asiassa vähintään puolissa yrityksistä otettiin huomioon kaikki kysytyt asiat vähintään usein. Useimmiten ekologisuus huomioitiin kokous- ja tilaisuustarjoiluissa ja toimiston muissa hankinnoissa kuten huonekalujen, teknisten laitteiden ja toimistotarvikkeiden hankinnassa.

Huomion arvoista on myös, että esimerkiksi yli kolmannes levitysyhtiöiden ja elokuvateattereiden vastaajista ei tiennyt otetaanko asia huomioon palveluiden hankintojen yhteydessä.

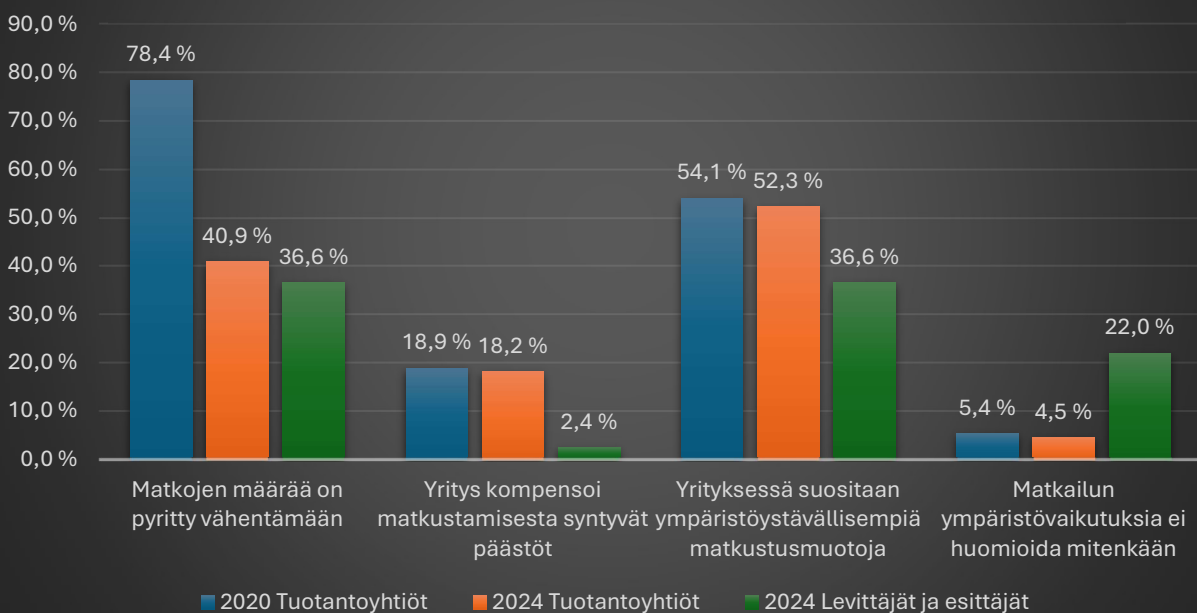
Tuetaanko organisaatiossa rahallisesti työntekijöitä käyttämään julkisia liikennevälineitä tai pyörää kodin ja toimiston välisillä työmatkoilla?

Kuvaaja 11: Tuetaanko organisaatiossa rahallisesti työntekijöitä käyttämään julkisia liikennevälineitä tai pyörää kodin ja toimiston välisillä työmatkoilla?

Rahallinen kannustus pyörän tai julkisen liikenteen käyttöön on kasvanut huomattavasti 17,6 %:sta 30 %:iin ja 47,5 %:iin, jos otetaan huomioon vastauksen Osittain valinnut. Levittäjillä ja esittäjillä asia ei ole käytössä vielä kovin laajasti.

Miten organisaationne suhtautuu toimiston ulkopuolelle suuntautuvan työmatkailun ympäristövaikutuksiin?

Kuvaaja 12: Miten organisaationne suhtautuu toimiston ulkopuolelle suuntautuvan työmatkailun ympäristövaikutuksiin?

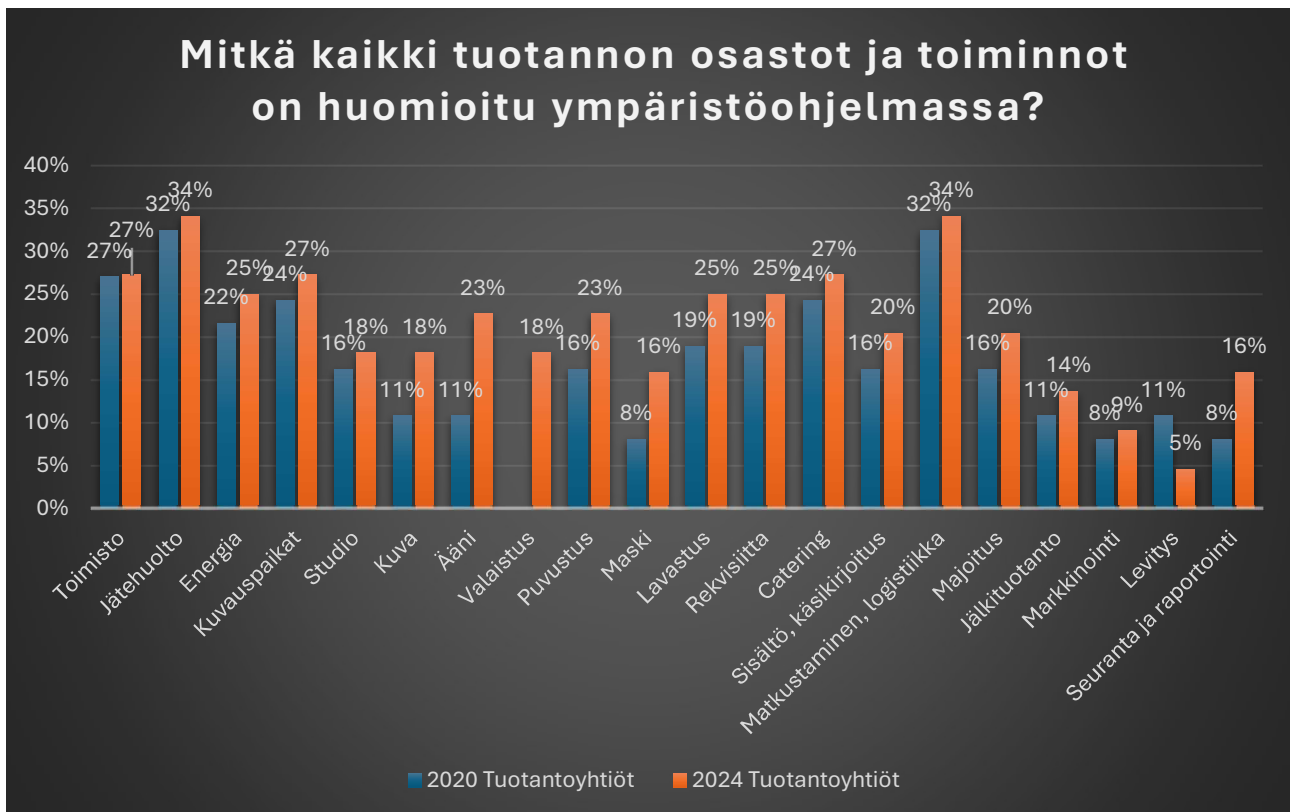
Neljä vuotta sitten lähes 80 % ilmoitti, että Matkojen määrää on pyritty vähentämään. Enää näin vastasi vain 40 % ja levittäjistä ja esittäjistä vain reilu kolmannes. Vuoden 2020 lukua saattaa selittää osittain se, että koronarajoitukset olivat tuolloin osittain päällä, joten matkoja jouduttiin vähentämään siitakin syystä.

Vastausvaihtoehdot Yritys kompensoi matkustamisesta syntyvät päästöt ja Yrityksessä suositaan ympäristöystävällisempiä matkustusmuotoja ovat pysyneet tuotantoyhtiöiden osalta liki samana noin 20 ja 50 %:ssa. Levittäjien ja esittäjien osalta toimiston ulkopuolelle suuntautuvien työmatkojen ympäristövaikutukseen huomioidaan selvästi harvemmin. Toisaalta niissä ei matkusteta läheskään yhtä paljon kuin tuotantoyhtiöissä. Tämä tuodaan esiin myös kysymyksen ainoassa elokuvateatterilta tulleessa avoimessa vastauksessa.

Kuvaaja 13: Onko yrityksenne tuotannoilla ollut käytössä ympäristöohjelma?

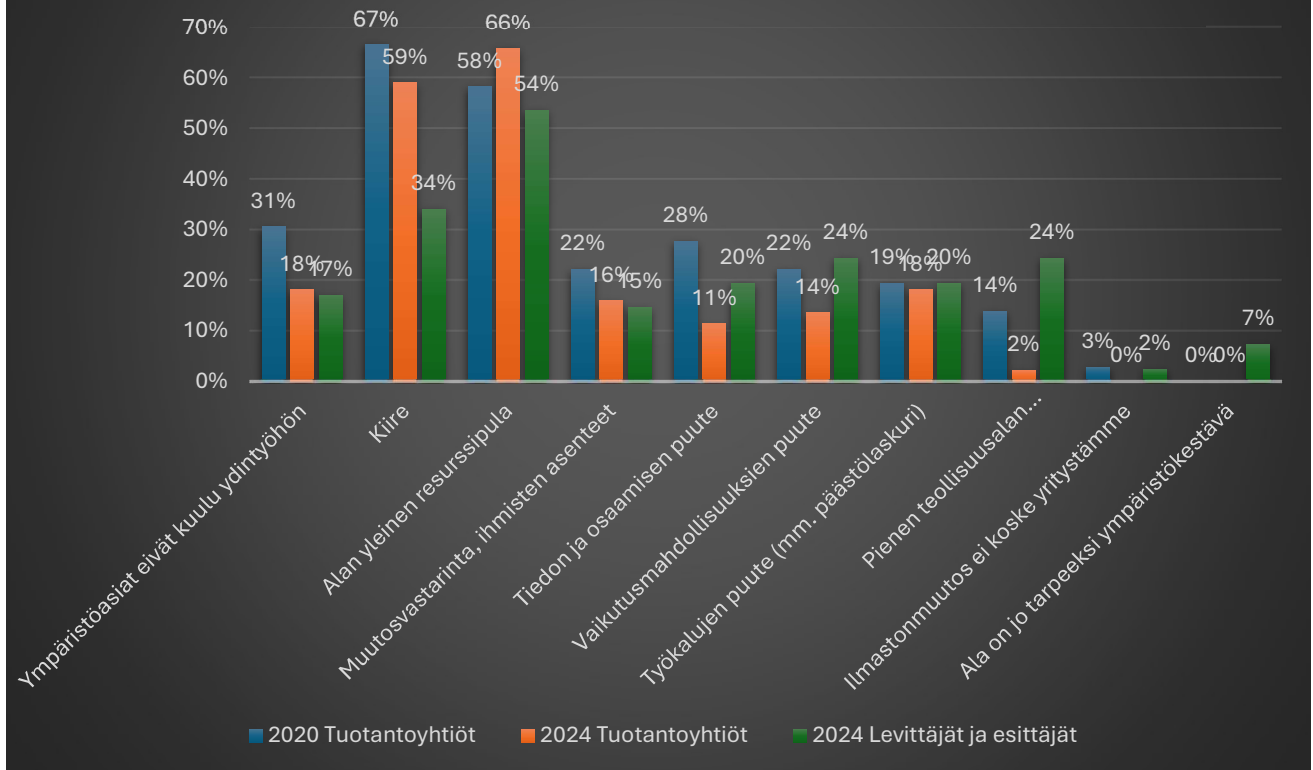
Tuotantojen omat ympäristöohjelmat ovat lisääntyneet neljässä vuodessa selvästi kahdeksasta prosentista kolmeen kymmeneen prosenttiin. Oma tai yrityksen ympäristöohjelmaan sisältyvä tuotantojen ohjelma on 45 %:lla, kun neljä vuotta sitten se oli 40 %:lla. Ei-vastausten määrä on laskenut 11 prosenttiyksikköä. Toisaalta En osaa sanoa -vastausten määrä on lähes kolminkertaistunut 5 %:sta 13 %:iin.

Kuvaaja 14: Mitkä kaikki tuotannon osastot ja toiminnot on huomioitu ympäristöohjelmassa?

Eri osastot ja toiminnot on huomioitu laajemmin kuin neljä vuotta sitten. Ainoastaan levityksen prosenttiluku on laskenut. Prosentuaalisesti korkein nousu oli Ääni-, Maski- ja Seuranta ja raportointi -kohdissa, jossa tämän kertainen luku oli kaksinkertainen neljän vuoden takaiseen.

Mitkä ovat mielestänne suurimmat haasteet muuttaessa av-alan työkuiluuuua ympäristökestävämmäksi? (Valitse kolme tärkeintä.)

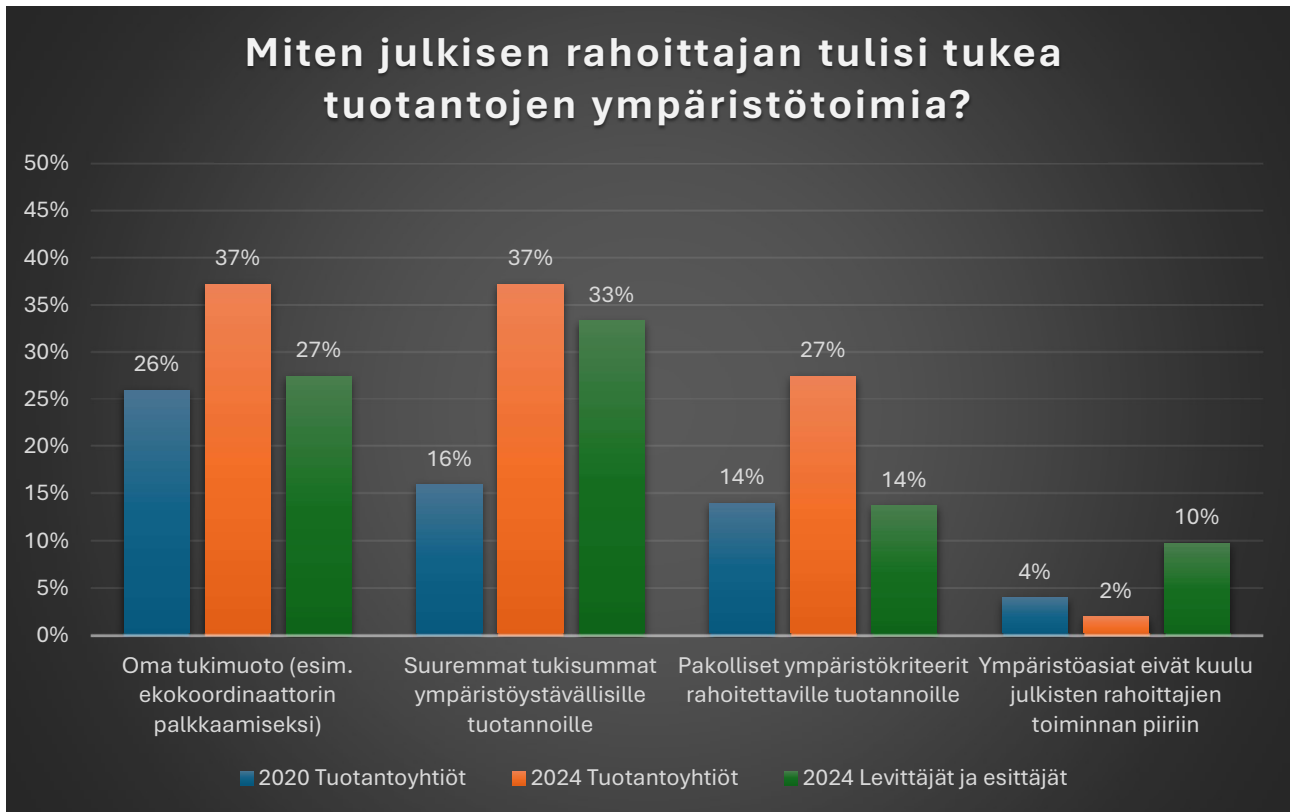
Kuvaaja 15: Mitkä ovat mielestänne suurimmat haasteet muuttaessa av-alan työkuiluuuua ympäristökestävämmäksi?

Selvästi suosituimmat vastausvaihtoehdot olivat Kiire ja Alan yleinen resurssipula. Levittäjien ja esittäjien osalta vastausvaihtoehdot jakautuivat tasaisemmin. Vastausvaihtoehtojen suosio on yleisesti laskenut ja peräti seitsemän tuotantoyhtiötä ei valinnut yhtäkään vaihtoehtoa. Kiire ja resurssipula konkretisoituivat näinkin.

Kysymykseen sisältyi myös avoin vastauskohta, muuten miten.

Avoimissa vastauksissa mainittiin erityisesti resurssipula ja riittämätön taloudellinen tilanne. Ongelmaksi nähtiin myös se, että kansainväliset yhteistyöt aiheuttavat ympäristökuluja kotimaisia tuotantoja enemmän sekä se, että taloudellisten ja koulutuksellisten satsaukset eivät ole konkretisoituneet riittävässä määrin.

Elokuvateatteripuolella kritisoitiin sitä, että ympäristöohjelmat on tehty isommille yrityksille eivätkä päästölaskurit ja byrokrania kohtaa pienten yritysten toimintaa.

Kuvaaja 16: Miten julkisen rahoittajan tulisi tukea tuotantojen ympäristötoimia?

Julkisilta rahoittajilta toivotaan enenevässä määrin tukea tuotantojen ympäristötoimiin. Kaikkien kolmen väittämän: Oma tukimuoto (esim. ekokoordinaattorin palkkaamiseksi), Suuremmat tukisummat ympäristöystävällisille tuotannoille ja Pakolliset ympäristökriteerit rahoitettaville tuotannoille ovat saaneet huomattavasti enemmän kannatusta kuin neljä vuotta sitten. Erityisesti suurempia tukisummia vastuullisemmille tuotannoille -kohdan kannatus on noussut 16 %:sta reilusti yli kaksinkertaiseksi 37 %:iin.

Muita ajatuksia tai kommentteja ympäristövastuullisesta av-alasta:

Tuotantoyhtiöistä vastattiin aktiivisesti viimeiseen avoimeen kysymykseen.

Esiin nousi muun muassa seuraavia asioita:

- Hyvä asenne ja myönteinen suhtautuminen: Työryhmillä on hyvä asenne ja myönteinen suhtautuminen esimerkiksi sopimusten ympäristövastuullisuuspykäliin.
- Ympäristöystävällisemmät tuotannot: Ympäristöystävällisemmät tuotannot ovat pakko ja sille on allokoitava rahaa tuotannosta.
- Teknisen kaluston elinkaariajattelu: Tuotannossa käytettävän teknisen kaluston elinkaariajattelu olisi hyvä saada mukaan kriteereihin.
- Suomen tukijärjestelmät: Suomessa olisi "helppo" tehdä kestävä kehityksen mukaisia tuotantoja, koska yhteiskuntamme tukee sitä.
- Vastuullisuuden nousu: Ihmisten vastuullisuus on huomattavasti noussut kymmenen vuoden takaa.

Ongelmiksi nähtiin mm.

- Byrokratia ja raportointivelvollisuus: Ympäristö ja muu kestävä kehitys kuitataan helposti raporteilla, laskureilla ja lisäselvityksillä, jotka lisäävät byrokratiaa ja raportointivelvollisuutta.
- Resurssien puute: Pienillä yrityksillä on hyvin vähän resursseja, joten niitä ei voi kuormittaa liiallisilla ympäristövaatimuksilla.
- Budjetti ja aikatauluongelmat: Ympäristöystävällisyyteen siirtyminen vaatii rahaa ja työaikaa, mikä voi olla haasteellista jo tiukilla oleville tuotannoille

Levittäjien ja esittäjien osalta avoimissa vastauksissa pidettiin pääosin ympäristövastuullisuutta ja sen tutkimista hyvänä asiana. Tosin mikroyritysten kuten pienten maaseutuelokuvateatterien todettiin jäävän helposti paitsioon, koska alaa viitoittavat ohjeistukset on suunnattu suuremmille yrityksille. Myös yksittäisiä kriittisiä vastauksia tuli:

- ”realismia toimintaan, ei pakollisia raportteja ja toimia, joiden laatiminen ja noudattaminen lisää kustannuksia ja joiden hyöty on marginaalinen”
- ”Aivan turhaa haihattelua.”

Valtaosa avovastauksista oli kuitenkin hyvin kannustavia:

- ”Hienoa, että kestävä kehityksen edistäminen on yksi Suomen elokuvasäätiön strategisia painopisteitä. ”
- ”Asia kehittyy koko ajan. Ympäristövastuullisuus usein myös vähentää kustannuksia ja se on jo yksi motivaattori tässä asiassa.”
- ”Loistavaa, että aihetta tutkitaan ja pidetään esillä.”